

MENTOR

LIST ZA SREDNJE-
ŠOLSKO DIJAŠTVO

Št. 5. ::: Letnik III.

Urejuje

dr. Anton Breznik

Za leto 1910/1911

Vsebina.

Silvester. (F. S. Finžgar.) (Dalje)	97
Črna liska. (Prof. Fr. Pengov.) (Dalje)	102
Radovau. (Založba v štirih dejanjih.) (Josip Logar.) (Dalje)	106
Literarni pogovori. (Prof. L. Arh.) (Dalje)	109
Navod za šahovo igro. (A. Uršič.) (Dalje)	113
Drobiž: Rešitev ugank v 4. številki Mentorja. — Uganki. — Dekle z biseri. — Črna žena. — »Osmero blagrov ali nauk o srečnem življenju.« — Cerkvene pesmi. — Espe- rantiski kongres v Washingtonu. — Nekoliko iz literature esperantistov. — Nerešena uganke. — Nekaj misli o svobodi in pametni sili. — Vera in veselje. — Kako so nastale »časniške race«. — Novo babilonsko sporočilo o vesoljnem potopu. — Narodov jezik — izraz njegovega duha in narave	116

IVAN SEUNIG Ljubljana, Stari trg 7.
Trgovina z usnjem. Izvoz na drobno in debelo.

Lepa prilagodna darila. Največja in najbogatejša
ivorniška zaloga.

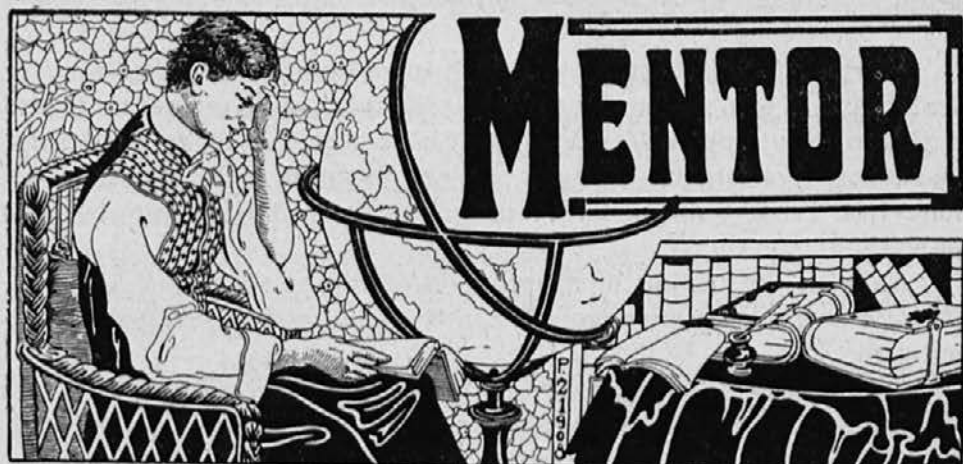
Dobro in poceni se kupi in pri meni, kar je obde znano. — Ure budilke od 5 K naprej; silni-
naste lepe soker ure od 5 K naprej; svetilke od 7 K naprej; srebrne soker-ure od
10 K naprej; diamantni prstan od 12 K naprej; briljantni prstan od 20 K naprej. — **Lepa**
novosti v knji- in pravem zroben po nižinski cenah. Naročajo nosi zrak s kolesarjem
bodi po polji sestavi. — Stingerjevi živalni stroji od 80 K naprej, tudi za plavanje (penk brezplačen).

Fr. Čuden, trgovec in urar v Ljubljani.

Kregar, Seljak.

Izhaja v zavodu sv. Stanislava v Št. Vidu nad Ljub-
ljano prvega dne vsakega meseca in stane za dijake
dve kroni, za druge naročnike štiri krona na leto.

Tisk »Katoliške Tiskarne« v Ljubljani.

Letnik III.

List za srednješolsko dijaštvo.

Štev. 5.

F. S. Finžgar.

Silvester.

(Dalje.)

»Torej tukajle bo skrit ključ do vaše trditve: „Nekaj sam, nekaj drugi!“

Tako sem posegel v Silvestrovo povest. Zakaj možakar je utihnil in me vprašujoče gledal. Zdelo se mi je, da je obtičal, kakor truden popotnik pod klancem. Pogledal je kvišku, in pot, na katero je zašel s pripovedovanjem, je bila tista strma in grudava steza, katere se prestraši vsakdo, ko dospe do nje. Poti pa se pravi: Confessio . . .

»Nekaj sam, nekaj drugi.« je povzel prejšnjo trditev — in tišje nego prej je nadaljeval.

»Ne boš hodil proč! Jaz te šele naučim, kaj je delo!« Te besede gospodinjine so se mi zavrtale v uho, ko sem bežal skozi vrata. Kakor omotičen sem odprl lesa pri ovčaku. Oven zvončar je pomolil vitorogo glavo skozi duri — pogledal iz teme v jasni dan, postal — potem pa skočil čez prag — zvonec je zaropotal — čreda se je vsula na plano. In tistokrat nisem gnal ovac jaz — ovce so gnale mene. Noge so bile kakor centi, dolga šiba se je vlekla po tleh, ker je omahovala roka in ni imela moči, da bi jo dvigala. Zvonec je pel pred menoj in v zvonjenju ni bilo nič veselja. »Ne boš — ne boš — ne boš —« takole je zvonilo. Ovce so se včasih ozrle vame, kadar sem nevede zašel mednje. In ti pogledi niso bili kakor sicer. Zasmeh je bil v njihovih očeh. Ko sem jezen dvignil trudno roko ter zamahnil s šibo po ovčjih kožuhih, je trop splašen odbežal in stare ovce so zavekale grdo in porogljivo: Bee — bee — bee — e —, kakor bi mi v moji žalosti kdo iz same hudobije pokazal jezik.

»Privoščite mi, bestije,« sem klel in se togotil na neumno žival. Grabila me je jeza in trma. Vse moči sem zbral in se pognal za čredo in jo gonil divje in maščevalno na najslabšo pašo, visoko na suh in od solnca ožgan hrib. Čimbolj pa sem jo gonil, tem glasneje je ponavljajal zvonec na mrkačevem vratu: »Ne boš — ne boš — ne boš —«.

Ko sem jih prignal dosti daleč od doma, ne na pašo — ampak na suho stradanje, sem vrgel šibo proč — in poiskal senco ter legel pod grm.

Tamkaj sem preležal ves božji dan, klobuk na obrazu, oči zaprte. Karkoli in kakorkoli sem premišljal in prevdarjal, povsodi sem zašel v zagato, iz katere nisem našel poti.

»Uidem,« je bila prva misel. Ali kaj bi mi to koristilo? Če pridem domov, bi se sramoval, in oče bi rekel: »Lažeš! Nazaj — in še dalje, nego si bil doslej, da se ne povrneš nikoli!«

»Če potrpih do jeseni?« Težko bi bilo. Toda zmagal bi. Ali kaj! Ženska me ne pohvali očetu. Zatoži me, po krivem, da bi me oslepčila za plačilo in za obljubljenе škornje. In vse trpljenje bi bilo prazno, očetova ljubezen bi se ne povrnila . . .

Tako sem tuhtal in trpel — da sem nazadnje zaspal in zasanjal. Še danes pomnim tiste sanje. Domov sva jo mahala z očetom. Jaz čez rame nove škornje, v žepu deset tolarjev, ki so požvenketavali ob hoji. Vesela je bila pot, drugačna kakor tedaj, ko sva hodila od doma. Nič nisem bil truden. Celo očeta sem prehiteval. — Doma so bedeli, ko sva potrkala na vrata. Materi so solze kapale po licih, ko me je zagledala, sestra je na glas zajokala — in v pozni noči so zakurili in nama napravili cvrtje. — Ko smo jedli, smo se smejali — vse je bilo pozabljeno — vsi smo dihali samo eno misel: Čemu je bilo tega pravzaprav treba — — —. Pozno smo polegli — in v jutru me je poklicalo solnce, ki je posvetilo izza sv. Petra — solnce domače . . .

Tedaj sem se prebudil pod grmom. Klobuk mi je bil zdrsnil z obraza, zahajajoče solnce je svetilo pošev v oči. Žalosten sem zéval in si pomel oči. Dom sanj se je ražkadil, pred menoj je bila pusta reber — daleč v mračni globeli se je kadilo iz dimnika.

Prestrašil sem se. Dan je mineval, kos kruha mi je gledal nedotaknjen iz žepa. V hipu sem pozabil na jezno gospodinjjo, na dom — na sanje — in planil kvišku in mislil samo na ovna.

Gledam, prisluškam. Nikjer belega ogrebka na strmini, nikjer zvonca. Vse ovce so se porazgubile. Planil sem v tek in hitel v goro. Begal sem, kakor blazen. Padal sem, bosa noga je krvavela, srajco mi je trgalo trnje, pa nisem čutil, nisem videl. Solnce se je skrilo, dolge sence so padale na gozde, na pašnike. Globeli so se mračile in se zapirale, kakor velike oči, ki sklopijo veke, da zaspe. Groza me je obhajala.

Upehan, zasopljen in truden sem priplezal vrh hriba in padel na tla. Srce je tako silno trepetalo, da mi je zvonilo po ušesih in v prvem hipu se mi je zdelo, da čujem zvonce in meket ovac. Šele ko sem se oddahnil, je pričelo pojemati srce, glasovi so zamirali — in svečani molk je objel okolico.

Iz tega molka se je pa nenadoma oglasil zvonec. Enkrat, dvakrat — čedalje bolj redno — in začelo je zvoniti — daleč nekje v globeli, kakor ponoči v ovčaku.

»Ovce so polegale v jarku! Po nje!«

Zletel sem po strmini — brez pota, brez steze — klobuk v rokah — in predno se je zgrnila temna noč na zemljo — sem že gnal čredo v zbehanem teku proti domu.

Nisem je še videl, pa sem že slišal hripavi glas jezne gospodinje. Pred vrata je stopila — in štela na glas: »Ena — dve — — deset — — —«

Ko je poskočilo zadnje jagnje čez prag v ovčak, je dvignila nadme roko, udarila in zakričala:

»Dve ovci si izgubil! Potepuh! Jaz ti pokažem!«

V klado drv je segla po ohlešček, da bi me pretepla. Jaz sem pa ušel v temno noč in se skrtil v hosto, dokler ni utihnil vihar krog hiše. Potem sem se priplazil na ovčak, se zaril v seno in lačen povečerjal kos kruha, ki mi je kjub begu vendarle še obtičal v žepu.

Predno sem zaspal, je prigodrnjal do senenega kupa hlapec. Jezno je razkopaval mrvo in si pripravljaval ležišče. Prav tik mene si je postiljal, tako blizu, da me je sunil.

»Kaj se jeziš?« sem ga obgovoril.

»Pes naj služi to babo, jaz je ne bom dolgo.«

»Jaz bi šel takoj proč, pa me ne pusti.«

»Ne pusti? Kaj se to pravi? Neumnež!«

Še vedno je ves jezen ril po senu in nezadovoljen kopal jamo v kupu. Tedaj je prenehal, sezul škornje in jih vrgel na pod, da je votlo zadonelo.

»Praviš, da te ne pusti? Ali si otvezen, kakor vol v hlevu? Saj nisi živina! Človek si menda vendar?«

»Bi, pa mi ne bo dala, kar mi gré.«

»Če ne dá, pa vzemi. Tudi meni bo strigla plačo, vem, da jo bo. Pa si jo že preskrbim sam! V vislih imam že dva mernika ovsa, tri mernike pšenice in nekaj ječmena. Pa si še nanosim do zime tja. Bo me goljufala, babnja samogolta!«

»Jaz pa ne morem do žita! Kako bi se potem plačal!«

»Neumnež! Ovco lažje prodaš. Gre vsaj sama, da je ni treba nositi. Nocoj si dve izgubil. Glej, da jih ne najdeš. — Barantač Jokel gre jutri čez goro. Prodaj mu jih. Ta vse pokupi. In dedec molči, kar je poglavitna reč.«

Hlapec se je vnovič izkopal kvišku, ker mu še ni bilo po volji ležišče, popravljal in šumel je — nato legel — in takoj zaspal. Robato grčanje je stresalo črno temo — — —

Jaz pa nisem zaspal. Nepremično sem tiščal glavo v raztrgano plahto, ki mi je bila odeja in blazina, vse zaeno. Nisem se ganil.

Hlapec mi je razpalil v glavi nove misli, ki so divjale in besnele.

» Če ne dá, pa vzemi!«

Kakor luč mi je posvetila prvi hip ta misel. Ali polagoma se je izgubljal njen svet, medlela je in ugašala. Zakaj iz srca je gorel drugi žarek, čist in svetel — ki je bil prižgan doma, luč, ki je grozila in žugala, kakor prst ljubeče matere.

» Če ne dá, pa vzemi!«

Tako hlapec.

Luč v duši je svarila:

» Ne krađi!«

Začel se je boj. —

Noč je s čudno grozo, z ledenim mirom bila priča, kako je uboga duša padala, kako se dvigala in opotekala — in zopet padala, kako je zora zagledala trudnega fanta na razpotju, brez odločitve — brez poguma. —

Tedaj se je prebudil hlapec iz trdega sna. Leno je ztegnil ude, sedel, zazelhal — in me potegnil za nogo.

» Spiš, Silvester?«

» Ne spim.«

» Kar ti ne da, pa vzemi. — Še danes! — Jokelnu naročim, da bosta kupčevala. — Le pogum. — Ne bo nas pestinila. — En mernik še danes prispem na svislih. —«

Tako je govoril — brez studa, brez strahu — in je pljunil grdo po skednju.

Na tehtnici mojega življenja se je pa takrat ponižala skodela — in na tej skodeli je bilo zapisano: t a t — — —

Na vzhodu je zardelo nebo — kakor bi se sramovalo tega greha, ki je bil že storjen v moji duši — — —

Ko sem prilezel iz sena, z grehom v duši, je odletela kakor ob kamenu od mojega srca grda psovka gospodinje, ki me je pognala iskat izgubljeni ovci. Nič več me ni zbolelo in za oglom sem dvignil pest proti gospodinjji.

Nato sem šel v goro.

Ni še bilo poldne, ovci ste bili najdeni, prodani — v žepu sem pa nosil šest goldinarjev.

Pred nočjo sem gnal čredo domov in čudovita predrznost se me je polastila. Še pomislil nisem, kaj poreče gospodinja.

To pot pa mi ni rekla ničesar, ker je ni bilo doma. Šla je k fari po opralku.

»Kakor nalašč,« sem se razveselil in hitro smuknil na podstrežje, navezal v culo obleko in se pripravil na odhod. Nikdo me ni opazil, ko sem odnesel sveženj v grmovje.

Po večerji sem naglo odšel — pa ne spat. V gozd sem se skrila in ob svežnju obleke čakal, da je prišla domov gospodinja. Potem sem se pa takoj dvignil in se napotil po globeli — v temno noč.

Sprva sem čutil veselja in poguma toliko v srcu, kakor še nikoli. Toda potoma je veselje ginilo — pogum je upadal — ob vsakem šumu sem vstrepetal. Goldinarji v žepu so me pričeli težiti, nekaj me je peklo in grizlo. Vsak hip se mi je zdelo, da slišim korake, da nekdo teče, kriči in mi žuga. Postajal sem, vlekel na uho — hitel naglo naprej v temo — po neznani poti, ki se je vila v tesni zagati, zamračena s smrekami. Kadarkoli sem se izpodtaknil ob kamen, se zadel ob korenino, vselej sem mislil, da mi je nekdo podstavil nogo in me prijel odzadaj za tilnik ter zakričal: Stoj! Tat!

Zato ni bila moja pot več hoja — to je bil beg, beg Kajnov v grozjni temi, ki je bila znotraj in zunaj — kroginokrog — gosta in strahov polna. Pred menoj so rastle iz tal črna debla, za vsakim deblom je stala skrita temna senca, ki se mi je pripogibala in iztezala roke po meni. Če sem plašen obstal, so obstale črne sence in so čakale. Kakor skozi šibe in zanke sem bežal, znoj mi je lil curkoma po licu — želel sem dneva — luči — želel vun iz tega žleba, na plano — k ljudem.

Toda noč se je vlekla, z njo se je vlekla globel — noči ni bilo konca — in ni bilo konca temnih senc in žugajočih.

Napol iz obupa, napol vsled utrujenosti sem se sesedel pod veje stare smreke — sključil se v dve gubi in naslonil glavo na sveženj — ter zaspal.

Dan me je prebudil. Strahovi so izginili, pogum se je vračal — in ročno sem se naravnal dalje. Pot se je polagoma nižala, se širila — sredi dopoldneva se je odprla pred menoj široka dolina — sredi nje je kipel kvišku zvonik.

Začuden sem obstal. Zakaj to ni bila fara, — kjer sem bil prvič z očetom — in potem še z gospodarjem. To je bil neznan kraj. Izpoznal sem, da sem ponoči pravo pot zgrešil.

Sprva sem se preplašil. Samo za trenotek. Ko sem pa prevdaryl, sem se celo razveselil, češ, nikdo me ne bo tu poznal — tem bolje. — Vesel sem korakal proti vasi.

Predno sem prišel v vas, tik pred prvo hišo, mi je nenadoma padel sveženj iz rok. Hitro sem se sklonil ponj, pa se mi je tako tresla roka, da sem s težavo vtaknil prste v zanko, s katero je bila povezana cula.

Prot meni je šel orožnik.

»Fant, odkod — in kam?«

Tako me je ogovoril.

»Iz službe in domov,« sem jecljaje odvrnil. Čutil sem, da mi je šinila vsa kri v glavo; kar zapeklo me je v licih.

»Iz katere službe,« je postal orožnik in stopil preko ceste do mene.

»Od tod in tod,« sem razlagal in se napravljal naprej.

»A — a —,« se je glasno začudil, česar sem se tako ustrašil, da mi je vnovič padla cula na tla.

»Tako — tako — fant — kaj pa kupčija z ovcami?«

Tedaj me je že držal.

Tretjič mi je zdrsnil zavoj iz rok, po licih so se mi udrle solze.

Silvester je premolknil. V očeh se mu je svetila vlaga — odsev izgubljene sreče.

»Kako je zaslutil orožnik vaš greh,« sem ga vprašal.

»Gospodinja ga je obvestila, ko je bila na fari, da sta dve ovci izgubljeni, dve starki — taki in taki — tako zaznamovani na ušesih. Če bi jih kdo prodajal, da bi vedeli.

Pa ju je prignal Jokel še tisti dan k mesarju — no — in sedaj se vé, kako se je to zgodilo.«

»In potem? Vas je odgnal v zapor?«

»Prav bi bilo, ko bi me gnal v zapor. Toda tisti prvi zapor — in vsi zapori za take grešnike, kot sem bil jaz še tedaj — niso zapori, niso kazni — ampak šola, gospod, bognasvaruj take šole — šola pohujšanja . . .«

(Dalje.)

Prof. Fr. Pengov:

Črna lisca.

(Dalje.)

Slednjič — bilo je 20. ali 21. dan valenja — se je osulo cvetje do cela in sad je dozorel. Odpirali so se porcelanasti grobovi drug za drugim in vsakokrat je prišla venkaj majhna lisca: preljubka živalca, črna kot asfalt, pokrita z gostim mahom kot z baržunastim kožuščkom; vsega skupaj deset majhnih kebčkov, deset mičnih blazinic iz temnega pliša, deset zalih glavjc z očesci kot blestečimi draguljci, s koraljnordečimi in ne žoltimi kljunčeki, kot jih nahajamo pri večini mladih ptic. Celo gnezdo je polno ščebetajočih paglavčkov, ki se stiskajo drug k drugemu in se skrivajo pod materino krilo, vsak zase mala skrinjica, ki hrani v sebi iskrico življenja, ki ji ne najdeš para v vseh umetninah človeškega izuma.

Nekaj uric ne potrebujejo ptičice nobene hrane, zakaj prinesle so seboj na svet dovolj brašna iz temnega embrionalnega sveta in ta zaloga že izda za nekaj časa. Saj velja ravno to za domače piščance, ki jim pod smrtno nevarnostjo zanje ne dajaj pred 24

do 48 urami nikake hrane, da morejo prebaviti beljakovino, nakopičeno v črevesju kot darilo za rojstni dan. Tudi ribice in mnoge druge živali imajo podobne družinske običaje ob rojstvu svojih otročičev; najezdniki polagajo svoje male kar naravnost v zibelke iz najboljšega mesa, v drobovje škodljivih gosenic. Šele ko je povžita ta prva hrana, se jame oglašati želodček in zahtevati svojih naravnih pravic.

Tudi je postalo drugi dan malim vodnim piškom že predolgočasno v ločnatem gnezdju. Mati plove zunaj na bistri vodici in vabi: »Tuk, tuk!« — to se pravi v jeziku vodne liske: »Pridite, pridite!« in že se prekopicne drug za drugim v vodo ter plava tako popolno in spretno, da ni v stanju bolje noben izurjen plavač. Nekaj jih gre za materjo, drugi tvorijo zase malo družbico. Pač bi radi sledili očetu, ko bi bil kje; saj očetje pri vodnih putkah niso taki kot domači petelin, ki se briga za valitev in za izvaljene piščance toliko kot za lanski sneg. Zato pa ima tudi petelin po več, celo po mnogo kokoši, kakor Turčin v svojem haremu, pri vodni liski pa živita samec in samica zvesto drug ob drugem.

Preljubek je prizor, ki se nudi očem, kadar veslata stara z veselim rojem mladičev preko bazarja. Naravnost v hosto belo cvetoče vodne zlatice (*ranunculus aquatilis*) jih vodi srce, saj je tam v izobilju muh, vodnih hroščev in postranic. Čudna osoda je speljala zlatico, ki sicer krasi kot eden prvih otročičev pomladi, kot lopatica (*Ficaria ranunculoides*), trato pred hišo in pozneje kot ripeča zlatica (*ranunculus acer*) naše senožeti, v mokro vodno zibel. Zatajila je sicer svoje sestre na suhem, a popolnoma jih ni mogla, kajti gorenji listi, ki plavajo po vodi, so še vedno taki kot listi drugih zlatic; le dolnji, ki so vedno pod vodo, so razrezani v mnogo kot las tankih niti. Tudi belo cvetje ne kaže ravno tesnega prijateljstva s sorodnicami.

Cela armada se spravi zdajci nad vodno reso (lemna) ki plava kot mnogoštevilno brodovje s tisočnimi ladjami pred vetrom proti njej. Tu sedi trop mladih polžkov in sluznatih polipov (trdoživ); tudi preradovedna ribica, ki je komaj prilezla iz jajčka in nosi še redilni mešiček seboj, postane žrtev svoje neprevidnosti v prostornih shrambah naše družine.

Dalje prispe naša družba v gozd, ki obstoji iz plavajočega dristavca in podvodnega rogatka. Nad velikimi, pakrožnimi listi skrakonovimi (dristavčevimi, *Potamogeton natans*) se dvigajo nad vodo kratki, gosti, rožnordeči cvetni klaski. Kakor večina drugih povodnih rastlin ima tudi ta nek poseben značaj, ki se da težko popisati, a jih na prvi hip loči od rastlin na suhem. To vse dela voda, ki ima neznansko moč na rastlinstvo in živalstvo. Le poglejmo rogatek (*Ceratophyllum*), kako čudno ščetinasto razcepljene liste ima, da se ti zdi, kot bi bil nametal kdo smrečja na dno vode. Posamezni

listi, dva- do trikrat vilasto razdeljeni, nas spominjajo nekoliko na jelenovo rogovje. Pa tudi živalsko življenje je v tem delu vode kjer je posebno toplo in prijetno, nad vse bujno; kar nabasano polno je ribjih iker in paglavcev, ki še ne kažejo nikakih nožic, ampak le debele butice in repke za njimi. Številne ličinke kačjega pastirja plezajo ob steblih rastlin navzgor pod vodo in stara liska uči mlade, kako se je treba potapljati, da se dobi ta slaščica iz vode.

Sploh je potapljanje najvažnejša umetnost, ki se je mora naučiti mlada liska do mojstrstva, kajti ž njo se reši iz mnogih

nevarnosti. To so poskusili naši mladini že čez malo dni potem, ko so bili prvič občutili dobrodejno kopelj mavniškega bajarja.

Družbica je plavala ravno po sredi odprtega malega svojega morja. Da je to napaka, ki izpostavlja resni nevarnosti celo družino, to ve vsaka mlada racka in ponirek, vedela je tudi naša liska; a mislila si je: »Za enkrat nič ne de, enkrat ni nobenkrat«. Pa kazen je bila že za petami. Velika trsna pustovka ali račar (Circus

aeruginosus) je opazil izprevod; kot misel je bil na mestu v trdnem prepričanju, da odnese v vsakem kremplju vsaj po enega mladiča.

»Hitro! V ločje!« je vzkliknila mati — in 20 nežnih veselic je udarjalo po vodi, kolikor so le dopuščale rahle nožice.

»Urno! urno!« je kričala mati, pa kragulj je bil že čisto blizu; navzlic vsej spretnosti mladine jih je moral dohiteti že v naslednji sekundi. Potapljati se reveži še niso znali, za to so bili še premladi in zdelo se je, da je rešitev nemogoča. Pa glej, česa ne tvega pogumna amazonka! —

Ravno ko se je spustil ropar kot izstreljena puščica nad vodo, je udarila stara liska z vso silo po vodni gladini in pljusnila, kolikor so le mogle zajeti peruti, podpirajoč svojo akcijo tudi z obema nogama, hladno tekočino roparskemu vitezu naravnost v obraz. Presenečen je odskočil samosilnik v zrak kot na prožnem vzmetu, da se otrese mokrega elementa.

Spartanska mati pa je priganjala mladiče: »Naprej! Naprej!« Naprej so se tudi zaganjali malčki, naprej za žive in mrtve. Toda zopet se je zakadila ujeda navzdol in iznova jo je pognala mrzla prša (tuš) kvišku.

Trikrat je vdrl klativitez doli in trikrat mu je dala čutiti liska mokro cunjjo nasilnega snubca, dokler niso bili vsi njeni samosrajčniki v varnem pristanu bičkovega grmovja. (Glej sliko na strani 104.)

Besno se navali sedaj hajduški sokol na mater, a ta zna iti pod vodo, še en krepak curek iz velike Heronove buče zelenega tolmana »za slovo«, in več ni bilo sledu za njo.

Globoko tamkaj pri trsni goščavi jo je dal vzgon vode iz sebe in radosten »Ter-ter-ter!« je zbral v trenutku mladiče krog nje. V miru so si odpočili od prestanega strahu in napora.

Še bolj umetniško se zna potapljati liska — mladenka. Kot strela smukne naravnost pod vodo in plava v globini daleč, daleč izpred oči. Naj jo zasleduje lovec ali zloben pobalin, ki meče kamen za njo, izgine kot čarovna kafra in treba je orlovskega očesa, ako hočeš videti, kam se je zatekla. Pod vodo plava ali proti sredi ribnika, kamor brez čolna ni mogoče za njo in tudi tam pomoli iz vode le glavo, da vidi, je-li še preti nevarnost; ali pa se skrije v bičji, se drži nekaj časa z nožicami doli na bilkah pod vodo, tako da moli venkaj le kljunček z nozdrvmi za dihanje. Kdo bi jo spoznal med listjem in biljem?

Josip Logar:

Radovan.

Žaloi gra v štirih dejanjih. — Slika iz kmetiških uporov v 16. stoletju.

(Dalje.)

12. prizor. Radovan in podvodje.

Radovan. Tovariši, srečnega trenutka ne smemo zamuditi. Zakaj trenutek bo za nas odločil. Ha, kako mi pôlje srce, ko v duhu gledam ta trenutek! Načrt moj je pa tak. V nedeljo bode moral župnik prebrati oklic na može, naj se pripravijo na Turka. Hrvaška ga že čuti. Graščak bode te dni mnogo z doma. Posvetovat se bodeta hodila z oskrbnikom po sosednjih gradovih, iskat in prosit vojakov. Nam se bode laže brez suma zbirati in dogovarjati. Grad sam nam bode veliko dostopnejši. Jaz sam bom imel te dni veliko opravka z grajskimi. In ko bo najugodnejše, napademo grad, vjamemo grajske in jih prisilimo, da nam podpišejo pismo, kakoršno rabimo. Da bo pa držal dano in podpisano besedo, si vzamemo od grajskih talnika, ki je graščaku najbolj pri srcu. Če se bo z nami dobro postopalo, bo tudi za fanta dobro. V kratkem bo pa nadvojvoda uredil in potrdil naše pravice.

Jernej. Take čase hodi graščak z močnim spremstvom. Stotnik ga vedno spremlja z vojaštvom.

Radovan. Za napad se bomo dobro oborožili. Dobiti moramo par sto mož. Graščaka moramo dobiti v gozdu, grad nam bo potem lahko vzeti. Prešernih nemških najemnikov se bomo že ubranili.

Benko. Pa Turek je na potu?

Radovan. Mi smo sè svojo stvarjo v eni noči gotovi. Po napadu se nam grajskih ni več bati, teh je zelo malo. Plemiči in nadvojvoda bodo pa v tako resnem času vse prezrli. Zakaj Turka bo kot listja in trave to pot, in nadvojvoda ne bo izgubljal časa in moči, da bi enega graščaka zadovoljil in cel narod užalil in svojo vojsko zmanjšal. Nas pozna, enega naših ne zamenja za pet nemških.

Stojan. Glejmo samo to, da nas ne bo premalo.

Radovan. Zato pa moramo hiteti, dokler so še možje in fantje doma. Jutri imam opravke v gradu. Graščak mi bo vse potrebno zastran zbiranja, oboroževanja in hrane povedal. Po tem se bomo mi ravnali. Zdaj ali pa nikoli!

Vsi. Zdaj ali pa nikoli!

II. Dejanje.

Grad.

1. prizor, graščak, Emil, oskrbnik.

Emil. O ne, oče, mati se prav nič ne bojijo. Tudi mene ni prav nič strah. Naj le pride Turek, to ga bodo naši vojaki!

Graščak. A mené ne bo doma, Emil. Z vojaki bom moral daleč na Turško. In vi boste potem sami.

Emil. Ali pojde vsa vas z vami, oče, in vsi vojaki?

Graščak. Nekaj jih bo moralo ostati doma za stražo.

Emil. O potem je pa že dobro. Mamo bodo vsi branili, tako jo imajo radi. Tako mi je zadnjikrat povedal Mirko.

Graščak. Kdo je ta Mirko?

Emil. Ali ga še ne poznate, oče? Radovanov Mirko je. O, ta je tako priden, nikomur ne stori nič hudega. Meni je obljubil, da me bo hranil, če bi me tudi dvajset Turkov napadlo. Pa močan je tako in zna tudi že streljati.

Graščak. Dečko, tiho! S tlačani in hlapci mi ne govori takih reči. Ti si plemič. Ali ti nisem že naročil, da ne smeš brez oskrbnika nikoli med te cigane, kadar ni mene doma? Te sramote mi moj sin ne bo delal. Sedaj pojdi! — Oskrbnik, kako paziš na mojega sina? Kako izvršuješ povelja?

Oskrbnik. Milostivi, mladi gospod je redkokdaj z menoj — in še tedaj mu ne morem vselej obvarovati dolžne časti.

Graščak. Kaj slišim, oskrbnik?

Oskrbnik. Milostiva gospa vzamejo mladega gospoda vedno sè seboj. Če jih pa ni, se pa mora mladi gospod ravnati po navodilih milostive gospe.

Graščak (hodi razburjen po sobi). Oskrbnik, ali si oddal list onemu doli v vasi?

Oskrbnik. Oddal, milostivi gospod. Za danes sem mu naročil, naj se oglasi v gradu.

Graščak. Ha, to je torej! Mislil sem si, da se bo bahal s tem kmet, kar mi je storil v zadnji vojski. Graščak si ni mogel pomagati iz nesreče, njegov oskrbnik in njegovi vojaki še manj — da ni bilo Radovana, bi bili vsi danes posabljeni ali pa turški sužnji. In zato dobi cesarsko odlikovanje. He, oskrbnik, ali slišiš, kako se širi tvoja slava? Ali slišiš, kako že mladi cigan obeta, da bo milosten mojemu sinu, plemiškem nasledniku? Nadvojvoda naj jih potem samo še pobaroni ali še bolj — pokneži, potem pa lahko služiš novi gospodi. He, oskrbnik! Glej, kaka prihodnost se ti obeta — grofov oskrbnik boš — in brez skrbi boš hodil z njim v vojsko in na lov. Ha, oskrbnik! Samo enkrat bo še naju rešil — in vse to in še več te bo doletelo. — Ha, ne boš si več gradil, suženj, svoje slave ob meni! Stare ženske boš varoval doma in otroke, kjer ne bo nobene nevarnosti. — Oskrbnik, ti imaš dobre oči in dober spomin.

Oskrbnik. Milostivi gospod, pritožiti se ravno ne morem.

Graščak. In ti lahko bereš na obrazu, kaj ljudje mislijo v svojem srcu.

Oskrbnik. Milostivi gospod, posmeh mi ne uide noben.

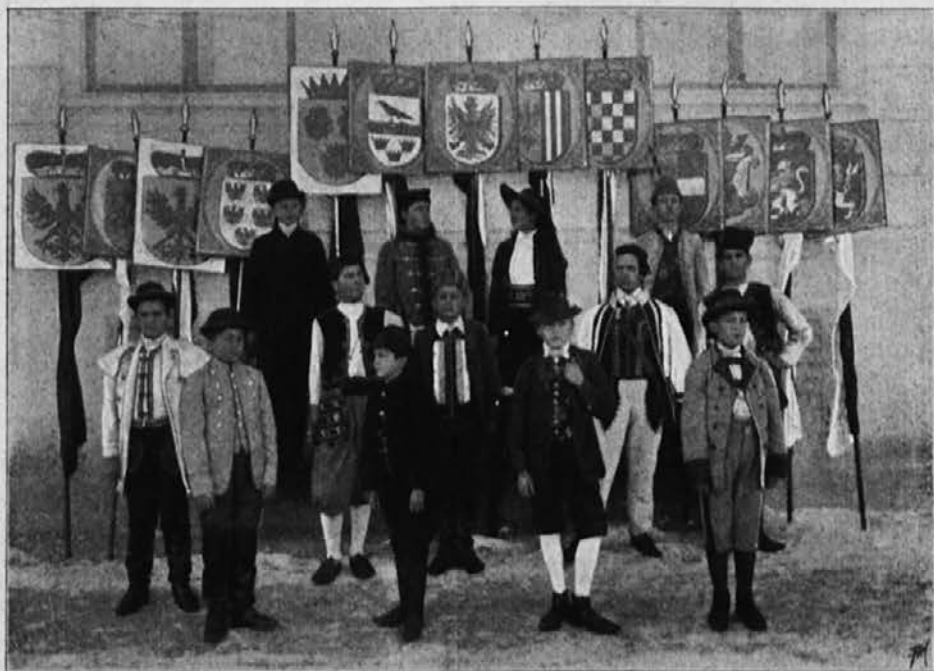
Graščak. Kaj, oskrbnik, ti si videl tudi posmeh? Ha, jata plemičev iz treh vojvodinj je stala zbrana pred nadvojvodom. In Janoš — slišiš, oskrbnik — Janoš sredi med njimi. Samo to še vem

— drugega se ne spominjam več. Oskrbnik, povej mi še enkrat! Zakaj, tedaj se mi je tema storila pred očmi, in kot v megli se je vse vršilo okoli mene. Ha, kdo se je brigal za Janoša!

Oskrbnik. Milostivi gospod, turški polmesec, ki ga je zaplenil Radovan, je milostno sprejel nadvojvoda, potem pa mu je rekel: — — —

Graščak. He, oskrbnik, ako mi ne molčiš o tem! Povej, kako si se mu ti zahvalil za rešitev! Povej mi raje, kako ga pozdraviš, ko se dobita na cesti! Povej mi raje, kako te tlačani — moji sužnji — gledajo, ko je oni zraven tebe.

Oskrbnik. Milostivi gospod — — —

Avstrijske narodne noše.

Graščak. Čuj, oskrbnik — ako mi še zineš o tem človeku — ali me razumeš? (Gleda po orožju.) Dopoldne spiši, kar sem ti naročil, da odneseš še danes pisma. Pusti jih kar tukaj, da jih podpišem!

2. prizor, oskrbnik sam.

Dobro sem mu podkuril. A še potrebuje ognja to surovo železo. Le čuti, moj ljubi graščak, kako hudo de, če ti sne kdo kos, ki ti diši in po katerem si že sam stegnil svoje roke. Ba, slava! Ta ti pleše po glavi. Nikoli je ne boš sit. Kaj imaš od nje? Kot veša te vlačí za seboj, da ne vidiš prepada pred seboj. Meni je pač vseeno, ali me potegneš ti izmed turških konj — ali pa kmet Radovan. Gradov si ne bom zidal v zrak, če mi grade drugi na trdni zemlji

palače. Samo da živim. Pri moji veri, da si me ti, še slabša bi mi predla. Graščak — pa otme svojega oskrbnika! Bogovi! — Oskrbnik, kuj železo, zakaj ogenj dobro gori. — Ha, ti pes boš mene izpodrinil? Ti mesto mene pri graščaku Janošu? Da, ko bi graščakinja zapovedovala, še danes. Močan si, ljudje te imajo radi, pobožen si — haha — kot ona, saj imaš župnika za brata — učen si, ker znaš latinsko od brata — z ljudmi znaš postopati — grom in strela! — da imaš angelske lastnosti in hudičevo pretkanost, to se ti ne posreči! — Ha, to pastor mi bo še natančno povedal, kaj vse dobi gospoda po prestopu v protestantizem. Pa bomo videli, ako se mu ne bodo sline pocedile po bogatem cerkvenem premoženju. Ha, kmetje, le zbirajte in nosite v cerkve, za gospoda ne boste nikoli preveč nanosili. Oskrbnik si bo že znal svoj del preskriti. No, župnikov brat — pa Janošev oskrbnik! He, milostiva, vsa tvoja pobožnost mu tega ne izprosi!...

3. prizor, oskrbnik, Radovan.

Radovan. Gospod oskrbnik, Bog vam daj dober dan.

Oskrbnik (molči dolgo). Meni ga daje moja služba, čuješ kmet? Pa gospod graščak, ki ima za pse pasji bič, ta mi deli srečne dneve (zopet molči).

Radovan. Gospod oskrbnik, poklicali ste me — — —

Oskrbnik (razjarjen). He, ako ti je draga cela koža, me ne moti v mojem delu! Tja za vrata, pa počakaj, da boš pozvan! Izgini!

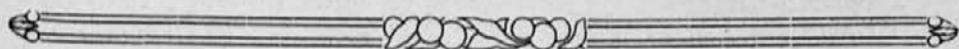
Radovan (zre mrklo oskrbnika; ta skoči z bičem proti njemu). Udari — mene čuva nadvojvodova beseda! Povem ti, da te ne obvaruje ves grad, ako se me dotakneš.

4. prizor, prejšnja, Albert.

Albert. Gospod oskrbnik, kakor hitro pride poročilo iz vasi, kako je z možmi, ki bi bili za vojsko sposobni, pridite precej k milostnemu gospodu graščaku. Gospod oskrbnik, vi ste tako bleđi in se tresete. En kozarec mrzle vode vam bo pregnal ves strah. Sicer sem pa jaz tu. Ali ga naj?

Oskrbnik. Tu pazi nanj, da mi česa ne potegne. Kmalu se vrnem. (Odide).

Radovan. Obvaroval sem graščaku življenje — svoje časti in slave ne bom omadeževal sè smetmi njegovih podložnikov.

Prof. L. Arh:

Literarni pogovori.

(Dalje.)

Danes začnimo kar s kritiko!

Tri pesmi, najbrže prvence svoje Muze, je poslal Ž. F. Najboljša je srednja »V kresni noči«. Že me je obhajala misel, da bi jo natisnil

tu, a načelno je nočem, ker apostrof je vendar že davno pokopan. Zakopal ga je temeljito Stritar.

»Trški gori« ni dovolj jasna. Sapa je »zavela«, ne pa »zavila«, kar je najbrže radi naslednje rime »solzila«.

Zakaj je »Jesen« odplakala daleč, hočete jo pa opevati? Lepo misel ste izrazili v zadnjih dveh verzih:

Tam za goro zacingljali
zvonovi so svete noči.

Všeč mi je, da ste začeli opevati predmete, ki so vam primerni. Tudi jezik ni napačen; rime so dobre. Le vztrajno naprej!

I. P. »Pomlad« ni nič posebnega. Boljša je pa »Slavčeva bol«. Ne rabite pa nenavadnih besed, če imamo domače. »Jád« pomeni strup ali jezo (Pleteršnik) ali žalost. Vaša »Modesta« je čudna žanjica, ker ji pravite:

svileni (!) pa robec
le deni kar z glave.

Sicer ste pa to ime izbrali le zato, da imate rimo: Modesta — nevesta, kakor pozneje:

Kje si, preljubi moj Mori?
Sprosi pri Bogu
— pridem naj kmalu tja gori!

Če jo popravite, ne bo napačna, ker ima lep naroden motiv. Le pilite svoje pesmi; talent imate.

Še kaj proze! Izmed vsega doposlanega mi je takoj najbolj ugajal spis S. B. »V trdnem zaupanju«. Ne trdim, da je dovršen. Vidi se pa pisatelju, da je mnogo bral in pa, da zna opazovati ljudsko dušo. Le po tej poti dalje. Potem upam od vas mnogo lepega. Na ta način boste lahko dali pravi pomen besedam: Iz naroda za narod. — Naj zagleda luč javnosti! (Drugi spisi: prihodnjič!)

V trdnem zaupanju.

(Spisal S. B.)

Mogočno, ponosito, častitljivo kipi proti nebu slovenska Čenstohova; mogočno, ponosito, častitljivo in brezskrbno, saj čujejo nad njo njeni nepremagljivi, nevpogljivi stražniki: Karavanke.

Nimajo še naše Brezje pesnika, ki bi zapel slavni cerkvi, čudodelni Materi slavošpeva, kakor ga je zapel Sienkiewicz Čenstohovi, a dobiti ga mora, in dobila ga bo! Kdor je videl enkrat trume ljudstva, ki je oblegalo to naše svetišče, kdor je čul ponižne vzdihne in prošnje preprostih ženic, mrkih možakov, katerim se je lice zjasnilo, ko so zrlí v obraz Materi, Kraljici in niti za trenotek dvomili, da ne bi bili uslišani, kdor je videl, kako se ljudje s svetim strahom bližajo svetišču, kako poklekujejo in poljublajo sveto zemljo, ko prvič zagledajo častitljivo cerkev, obsejano in pozlačeno od žarkov nebe-

škega solnca, ta je čutil v sebi neko sladko, mehko čustvo, ki mu je narekovalo in ga sililo, da tudi on vpogne koleno, da tudi on poljubi sveto zemljo. Da, v tistem trenutku bi človek zapel mogočen slavospev Kraljici, mogočen in orjašk slavospev na to ubogo, trpinčeno in zaničevano ljudstvo, ki na tem svetem kraju pozablja vse reve in nadloge, pozablja vse skrbi, ki ga tlačijo, na te trume, ki se zgrinjajo iz vseh slovenskih pokrajin, ki hitijo od severa in juga od vzhoda in zapada, da počaste svojo zaščitnico, svojo Mater, našo Kraljico in ji z otročjo vdanostjo potožijo vse svoje težave in bridkosti in srkajo iz njenega milostnega pogleda, njenega usmiljenega in dobrohotnega srca novega poguma, nove moči za svoje delo in trpljenje.

Da, zapel bi človek slavospev temu globokovernemu, otročjevdanemu ljudstvu, slavospev, ki bi oril po celi slovenski zemlji in našel v mnogih srcih glasen odmev, ker bi opeval najvišja in najblažja naša čustva, našo udanost do nebeške Matere, našo globoko vernost, iz katere črpamo vse moči in ves pogum. A ne more najti primernih, zadosti izbranih besed, srce je polno, iz grla bi vrel na dan slavospev, a ni besed, ni izrazov. Človek bi jokal od veselja, po kolenih bi se plazil do cerkve in venomer poljubljal sveto zemljo, objemal bi drage brate, ki čutijo v svojem srcu isto, kar on.

O Mati, o Kraljica, mogočna si, usmiljena si, dobrotljiva si in srečni se smemo imenovati, da te imamo, da nas ogrevaš in obsipavaš s svojo ljubeznijo, svojimi dobrotami in milostmi, ker v tebi je naša moč, naš pogum, naša volja, naše vse!

Binkoštna nedelja!

Nebeško solnce bogato obseva in zlati stolp, kupolo nad kapelico, cerkveno streho. Zdi se, kot da je solnce danes radodarnejše s svojim leskom, da prijaznejše obseva in zlati cerkev, da se tudi ono raduje tolikega ljudstva. Cerkev je nabito polna, zlasti pred kapelico, kjer se nahaja čudodelna podoba, se vse tare.

»O Kraljica, o Mati, usmili se nas . . .«

Ljudje tiščijo naprej, se s svetim strahom po kolenih bližajo oltarju, se trkajo na prsi, polglasno prosijo pomoči, tožijo svoje nadloge. Okoli oltarja se plazi po kolenih nepretregana vrsta; po golih kolenih se plazijo, a ne čutijo bolečin, srce je odtrgano od sveta, misli so pri Njej, vroče molitve, iskrene prošnje puhtijo k Njej, trdno zaupanje vstaja v srcu, nihče ne dvomi, da bi ne bil uslišan.

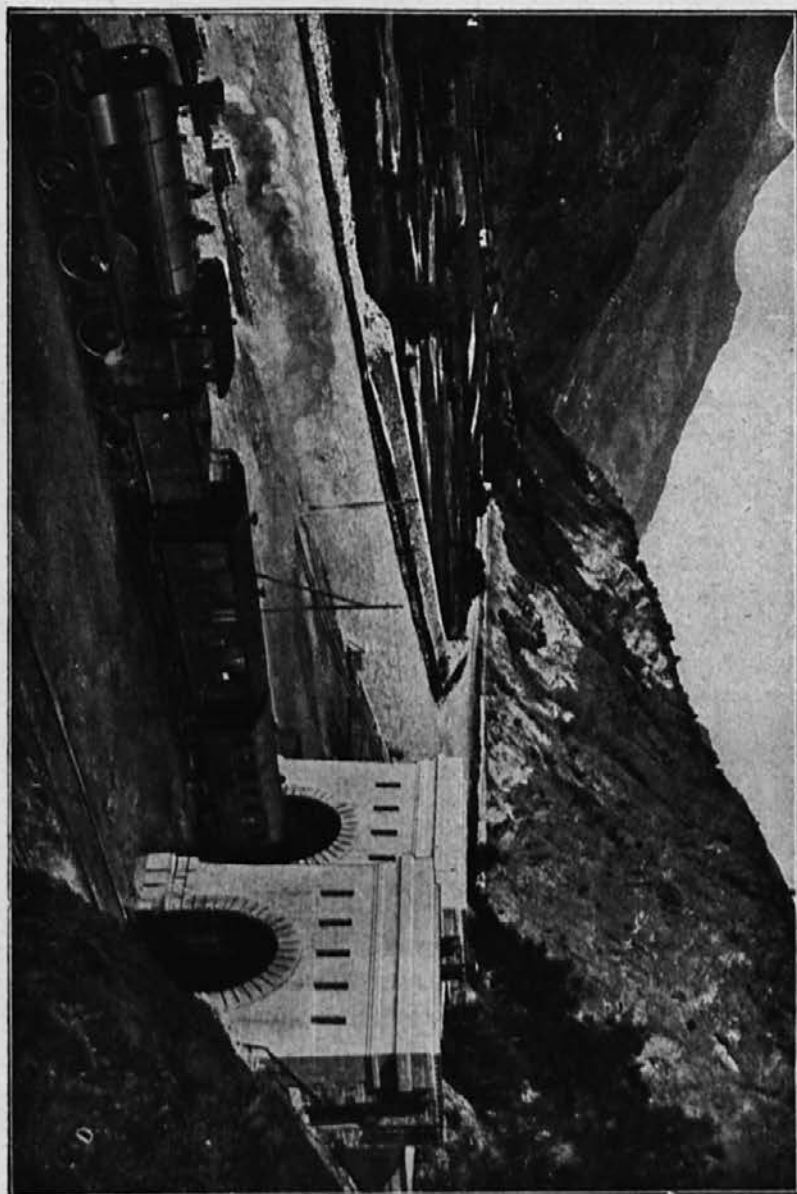
Zadnji silijo naprej, hočejo biti bliže oltarju, bliže svoji Materi, a sprednji se kar ne morejo ločiti od svoje Kraljice; toliko in toliko ji imajo še potožiti, toliko prošenj imajo še do nje!

Okoli oltarja se plazi ponižna, od skrbi in truda sključena ženica; pobožno poljubljuje oltar, svete slike, sveta tla. S solznimi očmi prosi nebeško Mater, naj ne zavrže njene ponižne prošnje, naj se usmili njenega sina, ki je zašel s prave poti, zabredel med slabe tovariše in izgubil, kar mu je v rani mladosti vcepila v srce. Posme-

huje se nji, svoji materi, če ga o počitnicah vabi v cerkev, posmehuje se njeni molitvi, trdi, da učen človek, študiran človek kot je on, sploh ne more verovati.

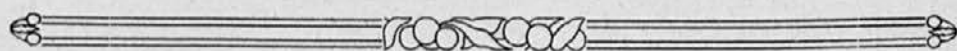
»O dobra Mati, o sladka Devica, usliši me, spreobrne ga, pripelji ga zopet na pravo pot!«

Vhod v Simplonski predor.

Iz daljnega kraja je dospela uboga ženica; trdno upanje, da jo Marija usliši in se po njeni milosti sin zopet spreobrne, jo je bodrilo na potu, je premagalo vse ovire. S solzami v očeh je poljubila sveto zemljo, ko je iz gozdiča stopivši zagledala častiljivo cerkev, ko je

dosegla svoj cilj, po katerem je hrepenela leta in leta. Trdna nada vstaja v njenem srcu, da jo Marija usliši, da ne bodo njene prošnje zastoj, saj še nikdar ni bil nihče zavržen, ki je s tako trdnim zaupanjem kot ona pribežal k Mariji.

Andrej Uršič:

Navod za šahovo igro.

(Dalje.)

Partije sprejetega kraljevega gambita ponovi! (str. 43.) in popravi tiskovno hibo »dace« v »dare«! Kako se imaš ravnati za kraljevi odklonjeni gambit, pokažeta ti sledeči partiji: za vsako varianto po 2.

Partija 36., igrana 23. decembra 1904 na Dunaju.

Beli: Dr. Perlis. Črni: H. Wolf.

1. e2 — e4	e7 — e5	12. f3 — f4	Sg5 — e6 c)
2. f2 — f4	Lf8 — c5	13. f4 — f5	Se6 — f8 d)
3. Sg1 — f3	d7 — d6	14. c2 — c3	b7 — b5
4. Sb1 — c3 a)	Sg8 — f6	15. Lc4 × f7 +!	Ke8 × f7
5. Lf1 — c4	Sb8 — c6	16. Dd1 — h5 +	Kf7 — g8 e)
6. d2 — d3	Lc8 — g4	17. f5 — f6 f)	g7 × f6
7. Sc3 — a4	Se6 — d4	18. e5 × f6	Dd8 — d6
8. Sa4 × c5	d6 × c5	19. Lc1 — h6	Sd4 — e2 +
9. f4 × e5	Sf6 × e4 b)	20. Kg1 — h1	Dd6 — d5 + g)
10. 0 0	Lg4 × f3	21. Dh5 × d5 +	Sf8 — e6
11. g2 × f3	Se4 — g5	22. Dd5 × e6 mat.	

Opazke. a) navadno se igra tukaj c2 — c3 sé sledečim d2 — d4. Izvedena poteza je pa zelo dobra! b) jako silna poteza na videz! Beli se sanjavi nevarnosti izogne prav lepo in lahko! c) nekaj boljše bi bilo Sg5 — h3 + 13. Kg1 — g2 13. Dd8 — h4 itd.; d) črni se »nazaj koncentrira«! e) edina poteza! na g7 — g6 sledi f5 × g6 ++!! f) moč pešca se jasno kaže v celi partiji! (»Der Bauer ist kein Spielzeug« pravi Uhland); g) obúpna poteza ali pa »Galgenhumor«.

Partija 37., igrana na Dunaju 9. decembra 1904.

Beli: Marco. Črni: M. Vidmar.

1. e2 — e4	e7 — e5	16. Sb1 — d2	Sd7 × c5
2. f2 — f4	Lf8 — c5	17. 0 — 0 — 0	Dg4 — e6
3. Sg1 — f3	d7 — d6	18. Sd2 — c4	b7 — b5
4. c2 — c3	Sg8 — f6	19. Sc4 — e5	Sc5 — a4
5. Lf1 — e2	0 — 0	20. Td1 — g1 !!	De6 × a2
6. f4 × e5	d6 × e5	21. Tg1 × g7 +	Kg8 — h8!
7. Sf3 × e5	Sf6 × e4	22. De2 — c2 ??	Da2 — a1 +
8. d2 — d4	Dd8 — h4 +	23. Ke1 — d2	Kh8 × g7
9. g2 — g3	Se4 × g3	24. Le3 — d4	c7 — c5
10. Se5 — f3	Dh4 — h3	25. Dc2 — f5	Da1 × b2 +
11. Th1 — g1	Sg3 × e2	26. Kd2 — e1	f7 — f6
12. Dd1 × e2	Lc8 — g4	27. Df5 — d7 +	Kg7 — h8
13. Tg1 — g4	Dh3 × g4	28. Ke1 — f1	Db2 — b1 +
14. d4 × c5	Sb8 — d7	29. Kf1 — f2	Db1 — a2 +
15. Lc1 — e3	Tf8 — e8	30. Kf2 — g3	Da2 — e6

in beli se je podal — kar edino pametno! L. Bachmann pravi o tej partiji takole: Eine sehr interessante Partie, die von der großen Spielkraft des jugendlichen Führers der Schwarzen hereditäres Zeugnis ablegt! M. Vidmar je naš rojak, ki si je že več lavorik stekel! Vivant sequentes!

Partija 38., igrana v Hastings-u 1895.

Beli: Gunsberg Črni: v. Bardeleben.

1. e2 — e4	e7 — e5	10. Ke1 — d1	Sb8 — d7
2. f2 — f4	d7 — d5	11. c2 — c3	Lb4 × c3 !
3. e4 × d5	e5 — e4 a)	12. b2 × c3	Df6 × c3
4. Dd1 — e2	Sg8 — f6	13. Ta1 — b1	Sd7 — e5
5. Sb1 — c3	Lf8 — d6	14. Df3 — f2 ? ?	Sc5 × d3
6. Sc3 × e4	0 — 0	15. Df2 — g3	Ta8 — d8 !!
7. Se4 × f6 +	Dd8 × f6	16. Lf1 × d3	Lf5 × d3
8. De2 — f3	Lc8 — f5	17. Tb1 — b2	Td8 × d5
9. d2 — d3	Ld6 — b4 + !	18. Tb2 — d2	Tf8 — e8

in beli se poda!

Opazka. a) Ta poteza uvede gambit Falkbeerov.

Partija 39.

Beli: Anderssen. Črni: E. Schallopp.

1. e2 — e4	e7 — e5	8. d2 — d4	De5 × d4
2. f2 — f4	d7 — d5	9. Sb1 — c3	Sg8 — f6
3. Sg1 — f3 a)	d5 × e4	10. Lc1 — e3	Dd4 — d8
4. Sf3 × e5	Lf8 — d6	11. 0 — 0	h7 — h6
5. Lf1 — c4	Ld6 × e5	12. Le3 — c5	Sb8 — d7
6. f4 × e5	Dd8 — d4	13. De2 × e4	Sf6 × e4
7. Dd1 — e2	Dd4 × e5	14. Lc4 × f7	mat.

Opazka. a) ta poteza zabrani Falkbeerov napad.

Rešitev nalog.

Naloga 26.

1. De4 — c4	e7 — e6	1. —	e7 — e5
2. Dc4 — c5	mat.	2. Le3 — c5	mat.
1. —	Sf5 × e3	1. —	Kd6 — e5
2. Dc4 — a6	mat.	2. Le3 — f4	mat.
	1.	S ↘	
	2. Dc4 — d5	mat.	

Naloga 27. s črnim pešcem e6 ne d6.

A. 1. Dg7 — h6	Kd5 — d6	B. 1. —	c5 — c4
2. c3 — c4	Kd6 — e5	2. Dh6 — f6	Kd5 — c5 ali d6, e4,
3. Dh6 — f4	mat.	3. Df6 — f5, d4,	e6 — e5 ali h7
		× e6, c6	mat.
C. 1. —		Kd5 — e4	
2. Dh6 — f4 +		Ke4 — d5	
3. c3 — c4		mat.	

Naloga 28.

1. De3 — e2	e5 — e4	1. —	Kd5 × c5
2. De2 — h5	mat.	2. De2 × e5	mat.
1. —	b6 × c5	1. —	S ↘
2. De2 — d3	mat.	2. De2 — c4	mat.

Naloga 29.

1. Dc5 — e3	Kg6 × h7 ali f7,	1. —	Sh8 — f7
2. Se4 — f6, d6,	f5, h5	2. Se4 — f6	mat.
Dg5	mat.		

Naloga 30.

1. Th6 — f6	g7 × f6 +	1. —	h7 — h6 +
2. Ld4 × f6	mat.	2. Tf6 × h6	mat.
	1. —		
	2. Tf6 — f8	mat.	

Naloga 31.

1. Da3 — f8 ! preti 2. Df8 — c8 mat; črni odgovori Lf7 — e8 beli Df8 — f1 mat.
1. —	b6 — b5	1. —	Tg7 — g8
2. Df8 — c5	mat.	2. Df8 × h6	mat.
	1. —	e5 × d4	
	2. Df8 — c8	mat.	

Naloga 32.

1. Df6 — g7	Ka1 — b1	1. —	Ka1 — a2
2. Dg7 — b7 +	Kb1 — c1 (a1, a2)	2. Dg7 — g2 +	Ka2 — a3 (a1, b1)
3. Db7 — h1 ali b2	mat.	3. Dg2 — a8 ali b2	mat.
1. —	Se6 — c4	1. —	Se6 — d3
2. Kc3 — b3 +	Ka1 — b1 (S —)	2. Kc3 — c2 +	—
3. Dg1 — g1 (× b2)	mat.	3. D	mat.

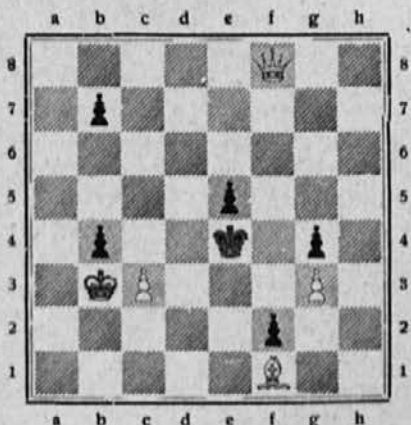
Naloga 33.

1. Kd4 — c3	Sh5 — g3 (× f6)	1. —	Se8 — c7 (× f6)
2. Kc3 — c2	—	2. Kc3 — b3	—
3. Dh8 — a8 (Tab)	mat.	3. Dh8 — h1 (Tf1)	mat.

Ti dve nalogi sta slični, ne težki. Današnji dve tudi ne bosta delali težav pri reševanju.

Naloga 38. (A. Uršič.)

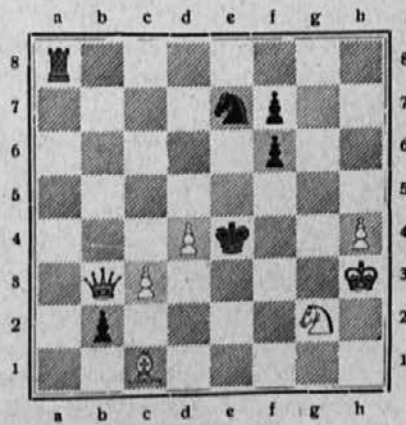
(Münchner Neueste Nachr. 25./XII. 1910.)

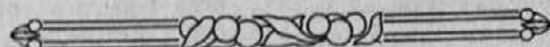
Mat v 3. potezi.

Naloga 39. (Dr. A. Klif.)

(Lidove Noviny 1909.)

Mat v 2. potezi.

Drobiž.

Rešitev ugank v 4. številki Mentorja

S hvalevredno vnemo so se nekateri mladi prijatelji lotili ugank v zadnji številki, dasi so bile po mnenju enega izmed rešilcev „precej zasoljene“. Toda sreča ni bila vsem enako mila. Vse sta prav rešila samo dva, in sicer Jak. Soklič, šestošolec in Fr. Presetnik, petošolec na gimnaziji v Št. Vidu. Poleg teh so prvo rešili še štirje. Eden je menil, da je dijak, pošiljajoč prijatelju »navem, prora puppique carentem« hotel s tem reči, da je njegovo pismo brez začetka in konca. No, včasih je kako dijaško pismo res kakor od viharjev razbita in polomljena ladja »brez jadra in krmila«, brez začetka in konca, brez vodilne misli itd. Toda o dijaku, ki daje svojemu prijatelju tako duhovito uganko, kaj takega ne moremo misliti. Pozornost je bilo treba obrniti na besedo »navem«. Če ji odvzamemo »proram«, prvi del, črko **n** in »puppim«, zadnji del, črko **m**, ostane **ave**. Djak je torej poslal svojemu prijatelju čisto navaden latinski pozdrav »ave«.

2. Nemo et Nullus habitabant in una domo. Nemo evasit, Nullus excurit. Quis mansit? Eni so odgovorili: »Nemo mansit.« Toda to ne more biti, saj Nemo evasit. Slovenski so prav mislili, češ, dva sta bila, oba sta jo odkurila, torej ni ostal nihče. Niso pa pomislili, da »nihče« v latinščini slove »neuter«, kadar govorimo o dveh. Pravilno bi torej odgovorili: »Neuter mansit.«

3. Quid est studiosus sine studio? Gotovo piger, kakor meni neki drugošolec; toda če odvzamemo besedi »studiosus« besedo »studio«, ostane »sus«.

4. Latinski stavek z eno črko **i!** (eo, ire) so vsi rešilci prav tvorili.

5. V napisu NONVINIVINOSEDAQAE VINO je bilo treba besedo »vino« razdeliti v dve besedi; **vi** (vis) in **nō** (nare, plavati); non vini vi nō, sed aquae vi nō. Sod je torej plaval po morju non vini vi, ampak aquae vi. Eden je menil, da je bilo vino zelo močno in je zato pošiljavec napisal na sod dober svet: Ne mešaj vina z vinom (ne prilivaj mu vina), ampak z vodo (pri-

livaj mu vode). Toda tej rešitvi ne moremo pritrditi, dasi je originalna, ker se »vini« in »aquae« nikakor ne more na tak način smatrati kot genitivus partitivus. Prav sta odgovorila samo zgoraj omenjena dijaka.

A. Koritnik.

Uganki:

1. Totum pone — fluit;¹
Tolle caput — fulget in armis;²
Caudam aufer — volat;
Viscera tolle — dolet.
2. Ego sum principium mundi et finis saeculorum. Sum trinus et unus et tamen non sum Deus.

A. K.

Dekle z biseri. (Ljudska knjižnica, 13. zv.), založila Katol. bukvarna. Odlično delo Angleža H. Rider Haggarda naj ne ostane neznano slovenskemu dijaku. Škoda bi bilo, ako ne bi izkoristil zakladnico arheološkega, topografskega in zgodovinskega študija, ki se nam razkriva v tej povesti izza dobe Neronske. Kam vede verska in politična razdrapanost in osebna sebičnost ter častihlepnost posameznikov cele narode, nam prav plastično prikazuje zgodovina pogibelji judovskega kraljestva, ki se vleče kot krvava nit skozi celo fantazijo in nahaja svoj vrhunec v triumfu Titovem ter prodaji nesrečnih ujetnikov na rimskem trgu. Srce se ti krči ob prizoru, ko dražijo nesramni rimski bogatci sužinje kot nemo blago in jasen je sklep razuma in odlok srca, da mora propasti država in družba, kjer se tako globoko tepta človeška, zlasti pa še ženska čast. — Rimski plemič Mark in prezala Mirijam sta os, okoli koje se suče celo tako bogato dejanje — dva značaja, ki se nam morata prikupiti: prvi po svoji naravni plemenitosti, iz katere odseva oni rek svetega Justina da je „anima humana naturaliter christiana“, esenska kraljica pa po svoji vzorni krščanski doslednosti, ki ji je edini in najnezmotnejši pravec v vsakem položaju življenja, veselem in mukotrpnem.

Črna žena. Kat. bukvarna. Živa slika nemirne ciganske narave v osebi Nigane

¹ Reka v stari Italiji. — ² Ime junaka iz Eneide.

je ta povest. Kdor bo prišel iz te knjige do prepričanja, da vodi nered in nestanovitnost v življenju le v pogubo, ne bo zastoj potratil časa. Serva ordinem et ordo servabit te!

»**Osmero blagrov ali nauk o srečnem življenju.**« Spisal Ant. Kržič. Samozaložba. Prodaja Katol. Bukvarna. Temeljna resnica našega življenja je in bo ostala, da si resnično zemeljsko srečo pridobi le ta, ki tako živi, da si zasigura večno srečo. In navdilo k taki sreči podaja pričujoča knjiga priznanega mladinskega pisatelja prof. A. Kržiča. Knjiga rešuje največji problem človekovega življenja; vsem, ki se velike resnosti življenja zavedajo, knjigo priporočamo.

Cerkvene pesmi. Katoliška Bukvarna v Ljubljani je založila in izdala drugi natis p. Angelika Hribarja obhajilnih, adventnih in božičnih pesmi, ki so radi svoje ljubkosti in priprostosti zlasti med ljudstvom zelo priljubljene. Kakor čujemo bodo izšla polagoma vsa cerkvenoglasbena dela p. Angelika, popravljena — kolikor je treba — od znanih veščakov p. Hugolina in Premrla. S tem bo ustrezno mnogim cerkvenim zborom, ki skladbe p. Angelika zaradi njih melodioznosti in lahkote radi prepevajo.

V isti založbi izšle so tudi Janko Lebanove cerkvene pesmi za mešan zbor. Pesmi so priproste, dostojne in lahko izvedljive.

V. H.

Esperantski kongres v Washingtonu.

Kakor je poročal »Mentor« v zadnji številki, so obhajali esperantisti od 14. do 20. avgusta lanskega leta 6. internacionalni esperantski kongres v Washingtonu. Naj sledi tu malo poročilo o njem, in sicer po francosko-esperantskem listu »L'espérantiste catholique«, čigar urednik Cl. Colas je bil osebno na kongresu.

Mesto je, lepo okrašeno, gostoljubno sprejelo mnogoštevilne zastopnike esperantistov iz celega sveta. Da ne naštevamo odposlancev vseh ameriških držav in držav, da ne imenujemo posameznih zastopnikov skoro vseh evropskih narodov, omenimo le, da so bili zastopani tudi: Indija, Kitajska, Kaplandija, Avstralija, Filipini.

Vseh udeležencev se je zbralo nad 500; če pomislimo, da so bili to le odposlanci,

se moramo čuditi tako velikemu številu. Med drugimi imenitnimi osebami omenimo le: Dr. Zamenhof, iznajditelj jezika Esperante (15. decembra 1909 je obhajal 50-letnico svojega rojstva); p. Zahm, auctor znanih spisov o evoluciji; p. Handly protestantski konvertit, ki deluje kot pravi apostol med protestanti.

Vseh esperantistov po svetu je okolo 5 milijonov, ki so organizirani v nad 2000 društvih.

Esperanto se poučuje v raznih šolah, po semeniščih, poslužujejo se ga uspešno razne firme in uradi. Rektorat vseučilišča v Belgradu je dovolil, da se predava na univerzi Esperanto. List »La bela Mondo« prinaša sliko p. Schmitza, vodjo nemškega »St. Paulus Hospiza« v Jeruzalemu, ki je ondi ustanovil »esperantski krožek«. Španski kralj Alfonz XIII. je odredil, da se poučuje na nekaterih vojaških šolah Esperanto.

Katoličani so imeli na kongresu službo božjo, kjer je bila pridiga in petje po esperantsko. Po kongresu je pa večina obiskala evharistični kongres v Montrealu. Cl. Colas je zastopal z zastavo katoliške Esperantiste pri slovesni, velikanski procesiji z Najsvetejšim.

Tudi dijaki se zanimajo za ta jezik; imajo svoje glasilo »Studento«, ki v Pragi izhaja.

Prihodnji svetovni kongres bo v Hagu na Nizozemskem meseca avgusta 1911.

Nekoliko iz literature esperantistov.

Kdor bi se zanimal za esperantski jezik, njemu bomo ustregli, če navedemo nekaj čtiva v esperantskem jeziku. Literatura je že ogromna. Kdor hoče brati, ima na izbiro vsakovrstne spise. Nekaj prevodov: »Mozart kaj Saljeri« (Puškin), »Ifigenio en Taurido« (Goethe), »Eneido« (Virgilij), »Julio Caesar« (Shakespeare), »Wilhelm Tell« (Schiller), »Imitado de Jesu Christo« (Hoja za Kristusom, Kempčan). Tudi originalnih del je na izbiro: »Por kaj kontran Esperanto« (Za in proti Esperantu), »Katolika pregaro« (molitvenik: latinsko-esperantski), »Ĉu la kredo estas en batalo kontran la scienco?« (Matematike bo zanimalo: »Pri unu speco de kurbaj linioj« (Dombrovski). Kdor razume francosko bo lahko bral: »Pourquoi je suis devenu Espérantiste«, »L'Espéranto. Réponse à

des critiques», «Faut-il réformer l'Espéranto», «Esperanto et Croix-Rouge», «La langue internationale auxiliaire Espéranto» itd.

* * *

Naj podam še en zgled Esperanta v poeziji. Gotovo je znana vsem ljubka pesmica Goethejeva: »Über allen Gipfeln ist Ruh' . . .«. Pesmica se glasi v esperantskem prevodu takole:

Super čuj montoj
Silento;
En čuj branĉoj
Vi sentas
Preskaŭ ne spiron.
En arbaro birdetoj dormas;
Atendu nur, baldaŭ
Vi ankaŭ ripozos.

NB. Naglas v Esperantu je dosledno vedno na predzadnjem zlogu.

Nerešena uganka. V starodavnem veku je bil človek zadovoljen sam sè seboj in ni razmišljal o svojem postanku, namenu in cilju. To je bil čas človeškega razvijanja na zunaj.

Ko se je pa človeštvo zadostno razvilo in se razširilo po zemlji, je jel človeški duh pojmovati notranje življenje, sploh višje prikazni. Sicer sta prva človeka bila poučena o Bogu in sta že marsikaj vedela, vendar se je to počasi izgubljalo radi zakrknjenosti človeških otrok, kakor pravi sv. pismo, dokler se ni po babilonski zmešnjavi skoraj vse izgubilo. Ljudje so se razkropili po svetu in nastali so narodi z različnimi jeziki, in niso vedeli, da so si bratje.

In kar so izgubili narodi, so iskali posamezniki. Človek, za katerega je ustvarjena zemlja, je skušal sè svojim razumom priti do resnice ter tako spoznati smoter življenja. Pri vseh omikanejših narodih so zastopani taki modroslovci.

A kdaj je kdo našel biser resnice v temi zmote? Da so mnogi poganski duhovni slutili o nekem »nepoznanem«, to je jasno iz njihovih spisov. Njihova poštenost, pravičnost, domovinska ljubezen in spoštovanje verskih obredov, vse to nam kaže njihovo stremljenje po resnici. Veliki govornik Cicero je bil vdan svoji veri; bil je veren. Tudi Plinij ml. je bil plemenit značaj, kar pričajo njegova pisma. V pismu na cesarja Trajana govori o

kristjanih dostojno in jih nekako zagovarja. Seveda kot dober rimski državljani se ni smel mešati v njihovo vero.

Kratko, dokler je živelo človeštvo v temi poganstva, ni moglo rešiti uganke življenskega cilja. Ljudje so pač imeli pojme o višjih močeh, ki gospodarijo nad življenjem in smrtjo, a svojega namena niso mogli spoznati. V vseh slučajih so jim veljale Vergilijeve besede! sic volvere parcas.

Pa prišla je Luč sveta in razsvetlila zemljo. Človeška duša je pozabila vpijoči glas tisočerih vekov: kaj je resnica? V Bogu je našla pot, življenje in resnico.

Uganka je bila rešena. Razložil jo je Bog po svojem učlovečenem Sinu in tako razjasnil človeški razum.

Ne dolgo, in mnogi so zamotali svojevoljno uganko življenja. Pozabili so resnico in se oddaljevali od nje. In kakor je nekdanj pobožni Job skušal rešiti življenski problem, tako je tudi Dante v srednjem veku, globoko zamišljen v verske resnice, najpovoljnejše rešil pozabljeno uganko.

Prej so posamezniki iskali resnico, sedaj jo čuva ogromna družina sv. Cerkve. In posamezniki prihajajo s hrepenenjem v njeno naročje, da bi spoznali »namen in vir življenja«. Nedin Sterad.

Nekaj misli o svobodi in pametni sili. Znameniti škof Keppler piše v svoji knjigi »Mehr Freude« med drugim tudi nekako takole: Neosnovana in nespametna je misel, kakor da je pravo veselje mogoče le pri razbrzdani prostosti. Že Anglež Ruskin, profesor kulturne zgodovine pravi: »Pametne postave in pravična sila niso za plemenit narod okovi, ampak nekaj oklep, ki mu dajejo moč in varstvo. Potreba sile je za človeka ravnotako častna kakor delo. Vsak dan slišimo več norcev govoriti o popolni svobodi, kakor bi bila Bog ve kako častna stvar. Nikakor ne; taka svoboda je marveč značilna za nizko stoječe stvari. Noben človek, pa naj je bil še tako mogočen in močen, ni bil tako prost kakor n. pr. riba. Vedno je za človeka neka obveznost, da mora kaj storiti ali kaj opustiti, medtem ko riba stori, kar se ji ravno zazdi. Prava sila da človeku njegovo dostojanstvo, ne pa razbrzdana prostost.

Svoboda in sila sta dobri, ako je izbira dobra, in slabi, ako je izbira (stvar, na katero se nanaša) slaba. Vendar pa je sila značilna za višja bitja, svoboda pa za nižja. Vzvišenost in slava bitij: od nadangelja do najnižje žuželke, od planeta v vesoljstvu do praška na cesti obstoji v njihovi pokorščini, ne v njihovi svobodi. Solnce nima svobode, suh list pod drevesom je ima pa dosti. — Nerazumljiva in nepopisno neumna je misel, da je svoboda za človeka dobra, brez ozira na to, kako jo bo porabil. To je ravno tako, kakor če bi kdo dovolil svojemu otroku sestiti k mizi, obloženi s sladkimi vini, slaščicami in finim sadjem. Nekatere izmed teh stvari pa bi bile zastrupljene, nekatere ne. Zdaj bi pa rekel otroku: »Moj ljubi malček, glej, prost si, izbiraj. Zelo dobro je zate, prosto izbirati. To ti vzgaja značaj in tvojo individualnost. Če izbereš napačen kozarec ali vzameš napačno jagodo, boš sicer še danes umrl, vendar boš dosegel dostojanstvo svobodnega otroka.« Tako Ruskin, ki ni bil duhovnik, da — niti katoličan!

Moderni človek sovraži katoliško Cerkev zlasti zato, ker stavi meje raznemu uživanju, posebno ker jih stavi tudi spolnemu. — Teh mej pa ne zahteva samo krščanska morala, ampak tudi zdrava pamet in tudi higiena, ki je dandanes v nekaterih krogih vse in najvišji življenjski princip: kar se strinja s higieno, je dobro; kar ne, je slabo. Razbrzdano uživanje je torej tudi proti higieni. Temu pritrjujejo vsi zdravniki. Vsako nezumno uživanje rodi neki gnus nad dotičnim užitkom. Ne stori življenja še bolj veselega, ampak še bolj žalostno. Ga ne osladi, ampak zagreni in ruini. Življenje po Nietzschejevem receptu »onkraj mej dobrega in slabega« ne obogati, ne osreči in ne oveseli človeka, ampak ga žene v hiralnico — bolnišnico — norišnico — in samomor. In vsega tega ni bilo še nikdar v toliki meri kakor v našem modernem času, ko tako bujno cvete razbrzdana svoboda.

Vera in veselje. Ze v prvih krščanskih stoletjih je bil splošno razširjen predodek, da je življenje kristjanov pusto in žalostno. Da pa to ni res, ve vsak, ki je kdaj občeval z resnično vernimi in od krščanstva prešinjanimi kristjani. Nikjer

ne najdeš toliko prijaznosti, postrežljivosti, odkritega veselja in prisrčnosti, kakor med pravimi kristjani.

Vsaka vestnost, zlasti pa vestnost v izpolnjevanju verskih dolžnosti, rodi tiho zadovoljnost in veselost. Avstrijski diplomat grof Aleksander Hübler (roj. 1811., umrl 1892.) je veliko potoval, celo okoli sveta. Bil je dober poznavalec ljudi in trdi, da dobe pokristjanjeni Kitajci kar drug izraz na obrazu — nekaj veselega in zaupnega, ki jih takoj prvi hip loči od njihovih sicer čemernih in nezaupnih rojakov.

Kdo pa tudi ima toliko zmisla za veselje kakor katoliška Cerkev? Kod išče moderni človek dandanes veselja? — Po gostilnah, hotelih, glediščih in še po drugih lokalih, ki jih pa rajši ne imenujemo. Vse to veselje je samo umetno razdraženje živcev, ki mine, ko neha dotični vpliv. Poleg tega je večinoma zdravju škodljivo in drago. Revni delavec si ga ne more privoščiti, ko bi tudi hotel. — Cerkev pa nudi neskajeno in trajno veselje vsem ljudem brez razlike in brezplačno.

Nemška pisateljica Elizabeta Gnauck-Kühne piše v tem oziru: »Kdo razume ubogo delavko in kdo se briga za njen blagor? Rečem naravnost: prva med vsemi, ki zanjo kaj store, je katoliška Cerkev. — Ko vabi vernike k slovesni službi božji, se ozaljša kakor ljubeča mati, da bi bila svojim otrokom lepa. Ako se oklene delavka roke te matere, tedaj dobi vsaj enkrat v tednu blagodejen vtis nečesa vzvišenega, ima vsaj eno veselo uro. Od prahu, ropota in nesnage izmučeni čuti se ji odpočijejo in se ji požive. Med vsakdanjimi skrbmi begajoča duša se ji vrne domov — k Bogu. Svet je delavko izločil od vsega, kar je lepega v naravi in umetnosti. Edino katoliška Cerkev se krasi tudi zanjo, preveva tudi njeno revno, mrzlo in trudapolno življenje z dihom lepote in neskončne poezije. Ta blagodejni dih človek pač čuti, četudi ga ne more opisati.« — Omenimo še, da piše to pisateljica iz lastne bridke skušnje; in torej tem bolj prepričevalno. Rojena l. 1850. kot protestantinja je bila najprej učiteljica in predstojnica nekega vzgojnega zavoda. L. 1888. se je omožila. A že l. 1890. se je njen mož ločil od nje. Bila

je vsa zapuščena in zanjo več ni bilo veselja na svetu. Tolažbe je iskala v študiju in tudi več pisala, posebno o socialnem vprašanju žene. Končno je našla mir in veselje, ki odseva iz njenih spisov, l. 1900, ko je prestopila v katoliško Cerkev.

Moderni človek, ki živi v hrumu in šumu in se upijanjuje z raznimi omamami življenja, ne more razumeti tega veselja, ki ga da vera.

Ako mu o tem govoriš, se ti nerazsodno pošmehuje in gleda kakor slepec, kadar mu govoriš o barvah. Toda mnogi teh življenja sitih so se v resnih trenutkih pretresljivo izrazili o sreči in veselju, ki ga nudi vrtnec življenja. Franc Dingelstedt, pesnik, dramaturg in nazadnje ravnatelj dvornega gledišča na Dunaju — umrl l. 1881. — si je sam sestavil grobni napis, ki se glasi:

»Er hat im Leben viel Glück gehabt,
und ist doch niemals glücklich gewesen.«

In takih je več.

Kako so nastale »časniške race«. Zakotni lističi, pa tudi svetovni časniki pošiljajo od časa do časa med svet izmišljene novice, ki se navadno imenujejo »časniške race«. Prijazna tica, ki nas razveseljuje, ko plava po ribniku, še bolj pa, ko leži pečena pred nami na krožniku, je prišla ob svoje dobro ime. Storjeno krivico moramo popraviti. Zagrešil je zmoto Martin Luter; besedo »Legende« je v svoji hudomušnosti, če ne zlobnosti, prekrstil v »Lügende«; ljudska etimologija je iz tega napravila »Lüg-Ente«; prvi del te besede so izpustili, ostala je samo še: raca (Ente) — lažnivka. Kot časniška lažnivka je raca stara okoli 100 let. Ime je dobila vsled neke smešnice Holandca Norb. Kornelissena, ki je v nekem podlistku poročal o 20 racah, da je »vsaka druga raca prvo raco s kostmi in perjem požrla in je naposled zadnja, t. j. dvajseta raca imela vseh 19 rac v želodcu«!

Novo babilonsko sporočilo o vesoljnem potopu. Profesor Hilprecht, priznan asirijolog (raziskovavec asirskih starin), je odkril novo babilonsko sporočilo o vesoljnem potopu. Našel je blizu Nipura (južnovzhodno od Babilona) glina-

ste plošče, popisane v semitskem jeziku med časom kralja Sargona do Akkada. Hilprecht je določil, da so plošče pisane v dobi 2100 pr. Kr., 600 let prej nego Mojzesovo sporočilo. So približno iz dobe, v kateri je živel očak Abraham. Po Hilprechtovih besedah se to sporočilo najbolj vjema s sv. pismom. N. St.

Narodov jezik — izraz njegovega duha in narave. — V jezikovni skladbi se izraža način, kako kak narod sodi o raznih rečeh, o življenju in njegovih razmerah.

Pri orientalcih n. pr. je jezikovna skladba plastična. Odvisnih stavkov skoraj ne poznajo. Večinoma jim tudi manjkajo podrejevalni vezniki. Svoje misli izražajo v glavnih stvkih. Stavijo vzporedno misel za misljo, kakor slika slikar predmet zraven predmeta. To kaže njihovo bujno domišljijo. Zato tudi abstraktne resnice najrajši izražajo v prisposodobah: parabolah in metaforah.

Jezik pa, ki ljubi dolge perijode in celo vrsto odvisnih stavkov, kaže jakost miselne moči in krepko voljo dotičnega naroda. Skladba latinskega jezika se odlikuje po mogočnem zvoku in pa po podrejevalni težnji. Pomislimo constructio accusativi cum infinitivo ali nom. cum infinitivo! En sam »dixit« ali »ait« zaobrbe obraz vsem stranskim stavkom. Njegov vpliv se vleče skozi cele strani. Skladba lat. jezika vklepa govornika in pisatelja v jarem strogo in dosledno določenih, neizprosnihih pravil, ki ne dajo govorečemu skoraj nobene prostosti. To je jezik tistih Rimljanov, ki so si s krepkostjo in vstrajnostjo vpokorili vesoljni svet, ter so narodom narekovali pravo in postave.

Grški jezik stoji nekako v sredi med orientalsko plastiko in rimsko abstraktnostjo. V tem se izraža genij grškega naroda, ki je dal svetu velike umetnike, pa tudi nedosegljive miselce in filozofe.

Genij slovenskega jezika prenaša sicer tudi daljše perijode sè zavisnimi stavki in je zato tudi pripraven za filozofična razmišljanja, a se vendar še lepše glasi v preprostih, sporejenih stvkih, in je zato jezik ugoden za pripovedno slikanje in za poezijo.

Julija Štor, Ljubljana

Prešernova ulica št. 5.

Največja zaloga čevljev

za gospode, dame in otroke. Športni čevlji iz najbolj slovitih tovarn. Pravi goiserski gorski čevlji.

Prva slovenska veletrgovina
z železnino in s poljedelskimi stroji

Fr. Stupica, Ljubljana

Marije Terezije cesta števil. 1

priporoča bogato zalogo raznovrstne železnine, stavbnih potrebščin, sani, izvrstnih drsalok, motorjev, železnih blagajn itd.

Najnižje cene in solidna postrežba!

Priporočljiva domača tvrdka!

Podpisani izjavljam v imenu stavbnega odbora za zidanje nove cerkve v Šmihelu pri Ružamberku, da je gospod

Rajko Sušnik, umetni steklar v Šiški

napravil v imenovani cerkvi enajst novih oken, lepo in umetno v gotickem slogu, v splošno zadovoljnost in po smerni ceni ter je zato v svoji stroki vreden najboljšega priporočila.

Za stavbni odbor:

V Šmihelu, 19. avg. 1909.

Francšek Gabršek, kupni uprav.

Trgovina oljnatih barv, firnežev in lakov ter vseh v to stroko spadajočih predmetov.

Brata EBERL slikarja napisov, pleskarska mojstra
Miklošičeva cesta 4, naspr. „Uniona“.

Priporočata se prek. duhovščini in p. n. občinstvu v vsakem oziru kot priznana solidna tvojka.

Knjigovoznica „Kato. tiskovnega društva“
v Ljubljani se priporoča

v izvršitev vsakovrstnih knjigoveških del.

Knjižnicam analen popust. — — Solidno delo, zmerno ceno.

Luka Vilhar, urar, Ljubljana, Kopitarjeva ulica št. 4

priporoča predstavi duhovščini in št. občinstvu svojo veliko in bogato zalogo priložnostnih daril
kot ure, verižice, uhane, zapesnlce po najnižjih cenah. Za solidno in točno posredbo se jamči.

Ivan Kregar posar in izdelovatelj cerkvenega orodja in
posode, Ljubljana, Elizabetna cesta št. 3

se priporoča v izdelovanju vsakovrstne cerkvene posode in orodja in znamenljive knjige po vzorcih ali po lastnem načrtu v poljubnem št. ga. Stara posodo popravi in prenove, posrežri in porlati vse po priznani najnižji ceni.

Nizke cene!

Priporoča se

Velika zaloga

trgovina s klobuki in čevlji

Ivan Podlesnik ml., Ljubljana, Stari trg št. 10.

V zalogi ima tudi telovadne čevlje, hlače, srajce, čopice, pasove, značke za uniforme.

Prodajalna „Kato. tisk. društva“ (H. Ničman) v Ljubljani

— — — — — [priporoča svojo bogato zalogo] — — — — —

šolskih in pisarniških potrebščin,

kakor: raznovrstni papir, zvezke, noteze, razne zapisnike, kopirne knjige, šolske in pisarniške mape, pisala, radirko, črtilo, gumi, tlatnika, ravnila, trikote, šestila, barve, čopiče, raznovrstne razplednice in devocionalije.